

Finanšu ministrija

Iekšējā audita sistēmas ieviešana pašvaldībās

LPIA sanāksme 02.02.2024.

Ādaži

Finanšu ministrija

IEVADS

Par iekšējā audita ieviešanu, funkcijām, augstākā līmeņa vadītāju būtisko nozīmi sistēmas izveidošanā un ieviešanā :

❖ Ārējā pakalpojumu sniedzēja SIA CSECOE eksperte **Iveta Reinholde**

LU profesore

Eiropas Padomes Reģionālo un vietējo pašvaldību kongresa neatkarīgā eksperte

Eiropas Iekšējo auditoru institūtu konfederācijas valdes locekle

iveta.reinholde@lu.lv

Par iekšējā audita sistēmas darbību un Finanšu ministrijas organizēto atbalstu:

❖ FM Iekšējā audita departamenta Iekšējā audita politikas plānošanas nodaļas vadītāja **Gita Mežupa**

gita.mezupa@fm.gov.lv

Finanšu ministrija

Pašvaldību likums

22. pants. Pašvaldības izpilddirektora un izpilddirektora vietnieka pilnvaras

(1) Pašvaldības izpilddirektors: 13) organizē pašvaldības iekšējās kontroles sistēmas izveidi, kā arī uzrauga un pilnveido to.

77. pants. Pašvaldības iekšējās kontroles sistēma

(1) Pašvaldībā izveido iekšējās kontroles sistēmu.

(2) Iekšējās kontroles sistēmas mērķis ir nodrošināt pašvaldības:

- 1) efektīvu, lietderīgu un ekonomisku darbību atbilstoši kompetencei, izvirzītajiem mērķiem, uzdevumiem un pieejamiem resursiem;
- 2) darbību sabiedrības interesēs, veicinot labu pārvaldību;
- 3) iespējamo korupcijas un interešu konflikta izveidošanās risku novēršanu;
- 4) mantas un finanšu līdzekļu izšķērdēšanas, neefektīvas un nelietderīgas izmantošanas novēršanu;
- 5) pieļauto kļūdu savlaicīgu identificēšanu un novēršanu un nepieciešamo uzlabojumu veikšanu;
- 6) savlaicīgu ticamas finanšu vai vadības informācijas iegūšanu un aizsardzību pret informācijas neatļautu izpaušanu.

(3) Lai nodrošinātu efektīvu darbību, pārvaldības, risku vadības un kontroles novērtēšanai pašvaldībās izveido **iekšējā audita sistēmu**. Pašvaldības var sadarboties iekšējā audita veikšanā.

84. pants. Ministru kabineta pilnvaras

(3) Nozares ministrijai, veicot tās kompetencē esošās politikas īstenošanas iekšējo auditu vai starpresoru auditu, ir tiesības saņemt no pašvaldības informāciju, piekļūt tās resursiem, telpām, fizisko personu datiem, kā arī saņemt skaidrojumus jautājumos, kas saistīti ar attiecīgo iekšējo auditu.

Pārejas noteikumi

9. Šā likuma [77. panta](#) trešajā daļā ietvertais pienākums pašvaldībai izveidot iekšējā audita sistēmu stājas spēkā 2024. gada 1. janvārī. 3

Finanšu ministrija

FM metodiskais atbalsts

➤ **Rokasgrāmata**

- Veidota ņemot vērā IAI standartus un praksi iekšējā audita veikšanā LR un citās valstīs. Tiek piedāvāts standartā teksts, kas var tikt mainīts ņemot vērā attiecīgās pašvaldības darbības specifiku.

- **Saturā iekļauta:**

1.daļa pašvaldību vadītājiem un darbiniekiem: veidojot vienotu izpratni par iekšējā audita funkciju un lomām pašvaldībā, atbildību sadalījumu, kā arī iekšējā audita nozīmi un pievienoto vērtību pašvaldības pārvaldībā.

2.daļa pašvaldību iekšējiem auditoriem: ieteikumi iekšējā audita veikšanai pašvaldībā, lai veicinātu iekšējā audita pakalpojumu attīstību, pilnveidotu iekšējā audita izpildes procesu un nodrošinātu pievienoto vērtību no iekšējā audita pakalpojumiem.

Pielikumi: dokumentu paraugformas un veidlapas.

➤ **Semināri/mācības**

**vadītājiem
iekšējiem auditoriem**

➤ **Konsultācijas**

**ieviešanas pilotprojekti
metodiskie materiāli
pieredzes apmaiņa, t.sk. ar Austrijas ekspertiem**

Finanšu ministrija

Iekšējās kontroles sistēmas būtība

Finanšu ministrija

Eiropas tendences

- ELOGE modelis- Eiropas Padomes ieteiktais modelis pašvaldību pašvērtējumam. Pieejams: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>
- ECIIA (European confederation of internal audit institutes) – šobrīd izstrādā publiskā sektora iekšējā auditora kompetenču modeli Eiropai
- Iekšējais audits kā funkcija plaši izmantots – Lielbritānijas, Francijas, Spānijas, Īrijas pašvaldībās

Finanšu ministrija

Vadītāja loma

- Iekšējais audits ir vadītāja atbalsta, drošības un pārliecības instruments

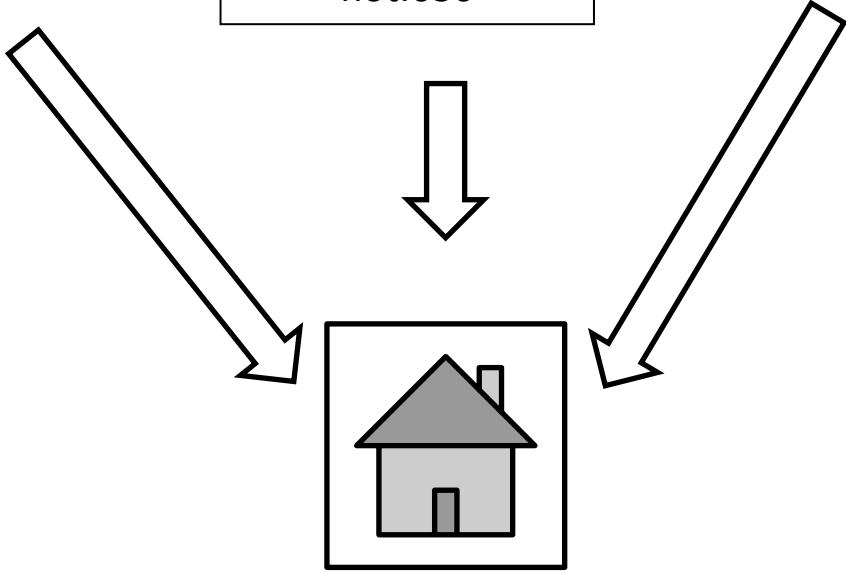
Vadītājs:

- Ar savu piemēru nosaka pašvaldības institūciju attieksmi pret iekšējo auditu
- Nodrošina IA neatkarību;
- Nodrošina atbalstu funkcijas realizācijā (piem., pieeja datiem, vadītāja pozitīvā «ietekme» ieteikumu ieviešanai)

Standarti
ISO 9001
ISO 31001, ISO 37001
ISO 14001, ESG

Normatīvie akti
VPIL
MK not. 326, MK
not.630

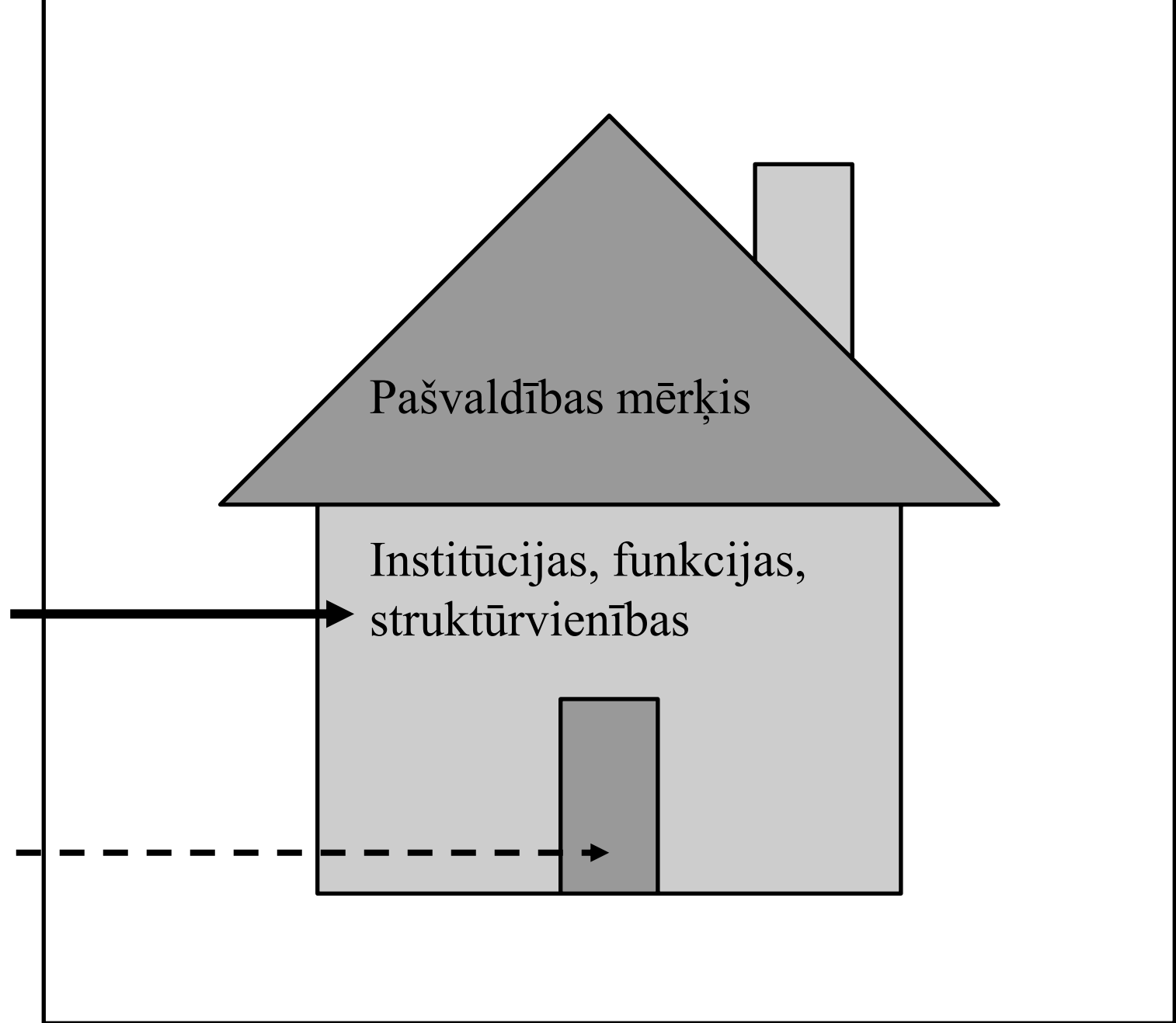
Plašie kvalitātes vadības modeļi
EFQM, CAF,

Pašvaldības mērķi, uzdevumi,
funkcijas
Pašvaldības sniegums

**IKS
(COSO, MK 326)**

**Iekšējais
audits**

Finanšu minist

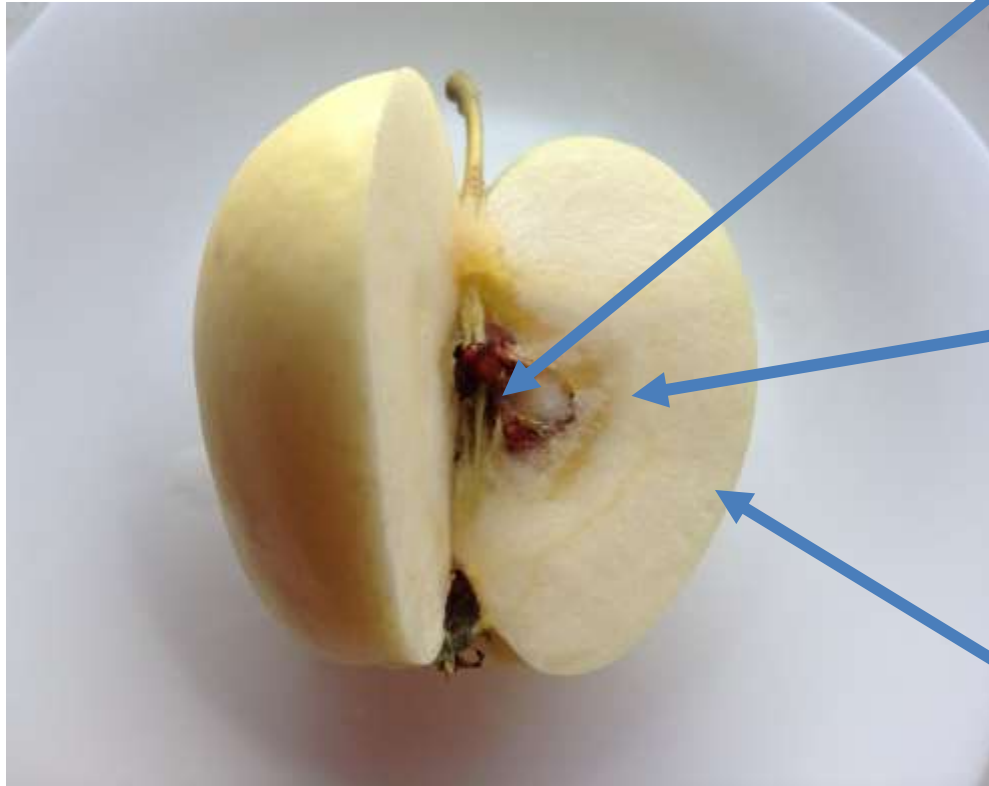
3 līniju modelis (IKS/COSO)

Finanšu ministrija

IKS būtība

Efektīva, ekonomiska un
lietderīga
**pašvaldības darbība – KAS
JĀDARA?**

IKS – KĀ?

lekšējais audits –
vai **KAS** ir sasniegts ar **KĀ**?

Finanšu ministrija

IKS

Spēles noteikumi, kas izveidoti, lai pašvaldības darbība būtu:

- efektīva, lietderīga un ekonomiska atbilstoši kompetencei, izvirzītajiem mērķiem un pieejamajiem resursiem;
- sabiedrības interesēs, nodrošinot labu pārvaldību;
- Balstīta uz ticamu un savlaicīgu finanšu informāciju un vadības informāciju.

Lai tiktu :

- novērsti iespējamie korupcijas un interešu konflikta riski
- Nepieļauta mantas un finanšu līdzekļu izšķērdēšana, neefektīvas un nelietderīgas izmantošana;
- Savlaicīgi identificētas pieļautās kļūdas un tās tiktu novērstas

Finanšu ministrija

Kas ir iekšējais audits

Iekšējais audits ir **neatkarīga, objektīva pārlicības radīšana un konsultēšana, lai palielinātu organizācijas vērtību un pilnveidotu tās darbības.**

Iekšējais audits palīdz organizācijai sasniegt tās **mērķus**, ieviešot sistemātisku, disciplinētu **pieeju**, lai novērtētu un pilnveidotu **riska vadības, kontroles un pārvaldības procesu efektivitāti.**

Finanšu ministrija

Risks

Nenoteiktības ietekme uz mērķiem

Iespējamība, ka kāds notikums negatīvi ietekmēs iestādes mērķu sasniegšanu

Risku vadība ir koordinētas darbības, lai vadītu un kontrolētu pašvaldības rīcību attiecībā uz risku

Finanšu ministrija

Kopā savelkot....

Iekšējās kontroles sistēma nav
iekšējais audits

Iekšējais audits nav risku vadība

IKS nav risku vadība

Finanšu ministrija

Labā pārvaldība

Labā pārvaldība:

- ir konstitucionāls vispārējais tiesību princips.
- ir administratīvi procesuālo tiesību principu kopums, kas piemērojams valsts un privātpersonas publiski tiesiskajās attiecībās
- Ir organizatorisks princips, kas piemērojams gan labāka regulējuma (*better regulation*) īstenošanā, gan publiskā sektora darbības efektivizācijā
- **IKS un IA ir instrumenti ceļā uz labu pārvaldību**

Finanšu ministrija

Praktiskie soļi

Finanšu ministrija

Ceļa karte

1.

- IKS izveide/pilnveide/novērtējums
- Risku vadības sistēmas izveide, risku novērtējums

2.

- IA struktūrvienības izveidošana un dokumentācija
- Audita vides sākotnējais novērtējums

3.

- Auditu veikšana
- IKS pilnveide

Finanšu ministrija

Ceļa karte [1] – IKS izveidei

- Pašnovērtējums pret COSO un/vai ELOGE modeli
- Skaidrība, kur kontroles strādā un kur ne tik labi
- Dažādas pieejas – kontroļu saraksti, iekšējie noteikumi, kontroļu kartes

Finanšu ministrija

Ceļa karte [1] – risku vadības sistēmas izveide

- Risku identificēšana un novērtēšana
- Regulāra progresa monitorēšana
- Ko pašvaldība darīs, ja risks piepildās?
- Vairāk: <https://www.fm.gov.lv/lv/risku-vadibas-ieviesanas-rokasgramata>

Finanšu ministrija

Ceļa karte [2] – Iekšējais audits

- Iekšējais auditors - profesionālis, kas pārzina iekšējā audita starptautiskos standartus, audita veikšanas metodoloģiju un viņam piemīt nepieciešamās prasmes audita veikšanai
- Pieņemts darbā pašvaldībā vai ārpalpojums
- Process sākas ar audita vides novērtējumu, pēc tam sagatavo IA plānošanas dokumentus.
- **Min: iekšējā audita nodaļas nolikums un ētikas kodekss**

Finanšu ministrija

Ceļa karte [3] – IA veikšana

- Audita apjoms – vidēji 1 auditors veic 3-4 auditus gadā
- Sistēmas skatījums, nevis atsevišķu incidentu vai negadījumu izmeklēšana
- Atbilstība un lietderība
- Analītika un pieeja datiem
- Ārējo pārbaudītāju koordinēšana
- Ieteikumu ieviešanas koordinēšana

Finanšu ministrija

Atbildīgie

IKS – vadības (izpilddirektors, domes priekšsēdētājs) atbildība, «jo vadītāji uzņemas risku»

IA- neatkarīgs auditors, funkcionāli un administratīvi padots izpilddirektoram un/vai domes priekšsēdētājam

Risku vadītājs – cits darbinieks (ne auditors)

IA «nesader kopā» ar kapitālsabiedrību uzraudzību, jo kapitālsabiedrības ir auditējamie

Finanšu ministrija

Ko darīt ar KVS?

KVS procesi labs pamats kontroļu
identificēšanai

KVS auditori var pārkvalificēties par iekšējiem
auditoriem

Bet KVS audits **neaizvieto** iekšējo auditu!

Finanšu ministrija

Paldies par uzmanību!

Uz progresu caur sadarbību!